

I.

СОФИЙСКИ КОНДИКИ

Софийскитѣ кондики съдържатъ цененъ материалъ за миналото на града. Тѣ обгръщатъ XIX в., отъ началото му до освобождението, и освѣтляватъ главно състоянието на черквитѣ, училищата и еснафитѣ. Въ тѣхъ, обаче, сж засегнати и други страни отъ миналия животъ на софиянци: икономическо положение, нѣкои културни прояви, отчасти семейния и общественъ битъ. Тукъ сж помѣстени извадки отъ 20 кондики, отъ 1807 г. до 1877 г. Названието „кондика“ е отнесено къмъ всички тефтери и тетрадки (нѣкои твърде малки по обемъ), въ които съ известна системность и последователность е отбелязванъ животътъ на обществени учреждения (еснафи, черкви, училища). Поради това нѣкои отъ помѣстенитѣ документи не отговарятъ на традиционната представа за старинни, облѣчени най-често въ кожена подвързия, книги, съ които се свързва думата „кондика“.

Софийскитѣ кондики сж три вида: еснафски, черковни и училищни. Това разпредѣление се основава на тѣхната принадлежность, а не на съдържанието имъ, което често е твърде разнообразно и засѣга еднакво живота на еснафи, черкви и училища.

а) Еснафи. Презъ турското робство София е била важенъ търговски и индустриаленъ центъръ. Отъ официалнитѣ турски архиви се вижда, че презъ XVII и XVIII в. тукъ е имало 63 еснафа, въ 26 отъ които сж участвали само българи, а въ останалитѣ — българи, турци, евреи, албанци и арменци (вж. Д. А. Ихчиевъ, Еснафски документи и еснафски организации въ турско време. Списание на Българско икономическо дружество, г. XI, 1907, кн. 7, с. 454—458). За броя на еснафитѣ презъ XIX в. сждимъ отъ кондиката на черквата Св. Недѣля за 1853 г. (вж. № 4 въ настоящия отдѣлъ). Тамъ сж посочени 21 български еснафски сдружения: еснафъ механджийски, бакалски, абаджийски, калпакчийски, ткачки, самарджийски, терзийски, кюркчийски, папуджийски, кацарски, куюмджийски, бакърджийски, грънчарски, тютюнджийски, ковачки, фурнаджийски, мутафчийски, дограмаджийски, дюлгерски, товачийски, бостанджийски. При всѣки еснафъ сж изредени имената на ония негови членове, които сж помогнали парично за изграждане на черквата Св. Недѣля. Това е твърде цененъ документъ за участието на еснафското съсловие въ българския общественъ животъ презъ XIX в.

Единъ отъ по-старитѣ членове на терзийския еснафъ презъ 1907 г. разказва следното за състоянието на софийскитѣ еснафи: „Еснафи въ София